

เวทีปูนปลั๊กครู ครั้งที่ 1 : ครูผู้สร้างคุณลักษณะที่ดี
โรงเรียนที่ป่มเพราะความดีงาม การออกแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม
คุณลักษณะนิสัย ของโรงเรียนที่มีการจัดการทั้งระบบ
วันที่ 14 พฤศจิกายน 2558

“ใช้กระบวนการวิจัย 10 ขั้นตอน และชุมชนเป็นฐานเรียนรู้ พัฒนาเด็กให้มี
ความรับผิดชอบ ทำงานเป็นทีม เอื้อเพื่อแบ่งปัน”

ครูต้นเรื่อง ผู้อำนวยการสุทธิ สายสุณีย์ ครูไพเราะ เกิดผล และครูชนิษฐา อาษาชำนาญ
โรงเรียนอนุบาลสตูล จังหวัดสตูล

- ชมวีดิทัศน์ เรื่อง “ใช้กระบวนการวิจัย 10 ขั้นตอน และชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ พัฒนาเด็กให้มี
ความรับผิดชอบ ทำงานเป็นทีม เอื้อเพื่อแบ่งปัน”

ชื่อบุคคล

เนื้อหา

ครูวิมลศรี สุชีลวรรณ

วันนี้เรามีญาติมิตรมาจากหลายจังหวัด มีบทเรียนดีๆ ข้ามบริบททางวัฒนธรรม แต่ทุกๆ
บทเรียนบอกกับเราว่า ไม่มีอะไรยากเกินความตั้งใจจริง ท่านผอ. อยู่ในระบบราชการ ย้ายไป
ย้ายมาเหมือนท่านอื่นๆ แต่ท่านพาประสบการณ์เดิมที่มาเดิมความเจียมตนให้อนุบาลสตูล
คือการจัดการเรียนรู้ที่เอาแบบงานวิจัย สกว. ที่ทำกับชาวบ้านจบแค่ป.4 แต่ใช้กระบวนการ
คำถามและการสะท้อนคิดจนกระทั่งเกิดปัญญา แสดงว่าคนที่เกิดปัญญาได้ไม่ใช่เพียงแค่

คนที่จบระดับอุดมศึกษา ถ้าหากชาวบ้านมีประสบการณ์จริงในชีวิต และสามารถที่จะตั้งคำถาม และตอบคำถามที่ตัวเองตั้งขึ้นด้วยวิธีการวิจัยแบบชาวบ้าน เราก็นำปรับประยุกต์เข้ามาใช้ในโรงเรียนได้เช่นกัน โรงเรียนเอื้อมากเลยใช้มัธยม ที่จะทำให้เด็กๆ ได้เกิดปัญญา แต่ว่าความยากก็คือ ผอ.หัวกระเป๋ามาคนเดียว แล้วคุณครูอยู่ที่เดิมและใช้วิธีการเดิม ผอ.ทำยังไงบ้างถึงจะโน้มน้าวใจให้คุณครูได้ลองในสิ่งใหม่ที่ผอ.เห็นแล้วว่าดีแน่ๆ เชิญค่ะ

ผอ.สุทธิ สายสุนีย์

การสร้างการเปลี่ยนแปลงถือเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ ผมมองว่าทุกคนโดยสัญชาตญาณก็เป็นคนไฟได้อยู่แล้ว โดยเฉพาะคุณครูของเรา ซึ่งนี่ก็เป็นทุนพื้นฐาน แค่เปิดใจ ก็เปลี่ยนแปลงได้ แต่เนื่องจากองคาพยพในระบบราชการเราก่อนข้างที่จะแข็งและเป็นกรอบที่เป็นวิถีชีวิตที่บ่มเพาะมา ซึ่งบางทีก็ 20-30 ปี เพราะฉะนั้นเราคงใจร้อนที่จะเปลี่ยนแปลงเหมือนพลิกฝ่ามือยังคงไม่ได้ จริงๆ ทุนนี้ก็ไม่ใช่ว่าทุนที่ไฟหามาคนเดียว ต้องขอขอบคุณทีมงานสกว. โดยเฉพาะหน่วยพื้นที่ที่เคยทำงานด้วยกัน ผอ.เริ่มต้นที่การออกแบบ เพราะว่าองคาพยพโรงเรียนอนุบาลสตูลมีเด็กเกือบ 1800 คน คุณครูอาจารย์ 70 กว่าท่าน คือมองขั้นตอนในการวางระบบว่า ในการสร้างความเปลี่ยนแปลงต้องเริ่มที่กลุ่มเล็กๆ ก่อน แล้วค่อยกระเพื่อมเหมือนกับการโยนหินไปป็นน้ำนิ่ง สุดท้ายก็จะขยายวงออกไปเอง ปีแรกที่ออกแบบ ผมหาครูแกนนำมาแล้ว 12 คนจาก 6 สายชั้น สายชั้นละ 2 คน จัดตั้งแต่อนุบาลถึง ป.6 แต่น้องอนุบาลยังไม่แตะ ส่วนชั้น ป.1-6 สายชั้นละ 6 ห้อง รวมก็ 36 คน ส่วนครูแกนนำ เราจะหาคนที่ไว้วางใจได้ให้ได้ สายชั้นละ 2 คน พอได้ตรงนี้แล้ว กระบวนการในการที่จะกล่อมเกล่า ที่จะนำพาเขาไปสู่วงคิดของเรา ก็พา 12 คนนี้ไปลงพื้นที่ทั่วพื้นที่ที่ไปเป็นพื้นที่ที่มีโจทย์วิจัยของชาวบ้านอยู่ ผมให้ชาวบ้าน กับพี่เลี้ยงสกว. เป็นวิทยากร เราให้ไปดูวิธี การคิด การแก้ปัญหาของชุมชนที่ใช้เครื่องมือของกระบวนการวิจัยท้องถิ่น ผมมีบทเรียนจากโรงเรียนก่อนหน้านี้ เอาไปให้คุณครูดู แล้วตั้งคำถามกับเขา ว่าเห็นอะไรบ้าง เราไปร่วมถอดบทเรียนกันอยู่ตรงนี้ 2 วัน เมื่อกลับมา เราก็มาออกแบบ และพาครู 12 คนนี้ไปพัฒนาเชิงลึกให้มากขึ้น เรามีการ AAR กัน ทุกสัปดาห์ เรียนรู้บทเรียนไปด้วยกัน ทำให้พบว่าวิธีการพัฒนาครูที่ดีที่สุด ไม่ใช่อบรมสัมมนา แต่เป็นวิธีพาทำ ทำแล้วมาคุยซักๆ ผมไม่ต้องรู้อะไรเยอะ เขาเป็นครูให้กันและกันได้เป็นอย่างดี ปัญหาทุกปัญหาไม่ต้องรู้เยอะ เขาจะแก้ปัญหากันเองในวงคุย เราทำอย่างนี้ในกระบวนการที่มีโจทย์วิจัย บังเอิญโชคดีโรงเรียนเข้าสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล มีโครงสร้างเวลาเพิ่มไว้ให้ 500 ชั่วโมง ผมเอาไปทำกระบวนการนี้หมดเลย และก็เพิ่มให้คุณครูได้ปฏิบัติการโครงการ 1 โครงการ เด็กเรียน 1 ปี ภาคเรียนที่ 1 เรียนได้ 5 ชั้น พอได้โจทย์วิจัยแล้ว ปลายปีทุกระดับชั้นจะต้องนำเสนอโครงการ โดยจะมีศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครองมาช่วยดู ส่วนภาคเรียนที่ 2 จะลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อนำมาสรุปและส่งรายงาน ในปีนี้ 1 ได้ครู 32 ท่านรับผิดชอบคนละ 3 ห้อง ดังนั้น ครู 1 คนรับผิดชอบ 3 โจทย์ แต่ครูไม่ได้ทำคนเดียว ครูมี

หน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติการที่จะต้องไปหาสมาชิกในสายชั้นนั้นๆมาร่วมเรียนรู้ด้วยกัน เขาจะสงสัยอะไรก็ให้เรียนรู้ไปด้วยกัน โดยมีพี่เลี้ยงคอยสังเกตการณ์ ถอดบทเรียน และเติมเต็มเป็นระยะ ในปีแรกเราจัดเวทีทำให้ต้องเผชิญกับคำถามจากผู้ปกครองค่อนข้างเยอะ เพราะไปเปลี่ยนวิถี วิธีการเรียนของลูกๆเขา แทนที่ลูกต้องเรียนในห้อง ลูกต้องขึ้นรถไปเรียนนอกห้อง ลงทะเล ทุ่งนา ไปสถานประกอบการต่างๆ คำตอบเหล่านี้อยู่ในเวทีเมื่อตอนที่เรามา open house โดยเด็กๆจะมานำเสนอสิ่งที่พวกเขาได้ในรอบปี ซึ่งจะเป็นคำตอบให้กับผู้ปกครองและชุมชนได้ค่อนข้างเยอะ

ครูวิมลศรี สุฉิลวรรณ

ขอบพระคุณนะค่ะ ต่อไปก็จะมาที่คุณครูที่มีชื่อเพราะที่สุด จริงๆแล้วคุณครูมีพรสวรรค์ทางด้านภาษาด้วย แล้วก็ใช้พรสวรรค์ทางด้านภาษามาเชื่อมโยงงานที่ตัวเองสอนเข้ากับความรัก ความสนใจของเด็กๆ ขอเชิญคุณครูไปเพราะค่ะ

ครูไพเราะ เกิดผล

สำหรับการเรียนการสอนตรงนี้นะคะ ก็ต้องขอบคุณค่ะที่บอกว่า ชื่อเพราะที่สุด เพราะว่านี่ก็จะเป็นบทเรียนในการโน้มน้าวนักเรียน ถ้าเราไปถึงสอนเลยโดยหลักวิชาการ เท่าที่มีประสบการณ์มา เด็กเขาจะไม่รับ ดังนั้นเราจะต้องมีเทคนิควิธีการ ในเรื่องของภาษาก็นำมาปรับใช้ในการสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน โดยการที่เอาชื่อตัวเองมาเริ่มก่อน บอกว่าคุณครูเป็นครูที่มีชื่อเพราะที่สุดในประเทศไทย แล้วก็อดีตก็เป็นนางสาว(ไทย) เด็กๆก็จะเริ่มสนใจ ถ้าเด็กไหนพอจะชมด้วยบทร้อยกรอง ทำให้เด็กเรียนโดยไม่รู้ตัว เมื่อได้รับผิดชอบในการจัดกระบวนการวิจัย สิ่งแรกที่จะต้องปรับทำคือปรับใจตัวเอง สิ่งนี้ถ้าเราเปิดใจก็ไม่ยากที่จะปรับ เพราะถ้าเมื่อไหร่ที่เราปรับเปลี่ยนได้ เราก็จะสามารถเปลี่ยนสิ่งอื่นได้ด้วย การทำความเข้าใจในกระบวนการวิจัย 10 ขั้นตอน ถ้ามองว่ายาก แนนอนเลยว่าต้องยาก ถ้าเรามองว่าคืออะไร ก็ยังยากอีก แต่ถ้าเราบอกว่า ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละชั้น เป้าหมายคืออะไร วิธีการคืออะไร ต้องการให้เกิดอะไร ถ้าเราเข้าใจแค่นี้ แล้วเรามีเทคนิค กลวิธีในการสอนหลากหลาย คำถามที่เราจะนำมากระตุ้นบริบทต่างๆที่เรานำมาปรับใช้มีหลากหลาย การจัดการเรียนการสอนก็จะสนุก เรามีความสุข นักเรียนก็มีความสุข กระบวนการวิจัย 10 ขั้นตอนก็จะเป็นเรื่องง่าย เราเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกในสิ่งที่นักเรียนต้องการ เราเปิดห้องเรียนให้กว้างขึ้น เราเปิดตำราเรียนแต่ไม่ได้ปิดสนิท เมื่อเขาอยากเรียน เขามีเป้าหมาย เขาก็จะหาวิธีการ ศึกษา ค้นคว้า และลงมือทำ ทำให้เขาเข้าใจกระบวนการได้ เข้าใจในสิ่งที่เขาทำ และเมื่อเขาทำเสร็จตามที่เขาต้องการ ก็จะกลับมาช่วยกันสรุป ทำงานเป็นกลุ่ม เอ้อเพื่อแบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และสิ่งที่เขาคิดนั้นก็สิ่งที่เขาทำเพื่อชุมชน จากที่ได้สอนมาทำให้รู้ว่า นักเรียนเลือกทำโครงการที่คำนึงถึงส่วนร่วม ในปีแรกจากที่ผู้อำนวยการบอกฉันรู้สึกกดดันมากที่ได้สอนห้องคิง จะทำยังไงให้เด็กได้ทั้งวิชาการและคุณลักษณะที่ดีติด

ตัวไป นักเรียนห้องนี้เลือกทำโครงการเรื่อง การพัฒนาตลาดนัดวันเสาร์ให้ยั่งยืน เมื่อทราบถึงโจทย์ที่นักเรียนเลือก ช่วงแรกก็ยังไม่รู้จะทำยังไง แต่ก็เรียนรู้ไปพร้อมนักเรียน ผลสุดท้ายนักเรียนสามารถทำให้วิจัยส่งผลต่อตลาด ทำให้ตลาดมีระบบ ระเบียบ เป็นที่ยอมรับของเทศบาลที่จะเผยแพร่และพัฒนาต่อไปให้ยั่งยืน ต่อมาโจทย์แต่ละ โจทย์ที่นักเรียนเรียน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา หรือท่องเที่ยว ก็บูรณาการทำเป็นหนังสือ และ โจทย์สุดท้ายในตอนนี้นี้ก็คือ การป้องกันยุงลายพาหะโรคไข้เลือดออก นักเรียนได้ลงชุมชนจริงๆ ได้ช่วยเหลือชุมชน ได้ทำงานร่วมกับชุมชน ร่วมแก้ปัญหา สิ่งเหล่านี้ทำให้นักเรียนได้ช่วยเหลือสังคม ได้ทำเพื่อส่วนรวม เรียนรู้ร่วมกัน มีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่น เอื้อเฟื้อแบ่งปันสิ่งดีๆที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ

ครูวิมลศรี ศุภิลวรรณ

ตอนนี้เราเห็นแล้วนะค่ะว่า การเรียนแม้ว่าจะเด็กห้องคิง เราก็ก็นั่นเหวความสนใจไปได้ และก็จุดยากของโรงเรียนอนุบาลสตูล ก็คือ ผู้ปกครองคาดหวังเมื่อจบ ป.6แล้ว จะต้องไปต่อมัธยมที่โรงเรียนใหญ่ โรงเรียนดัง โรงเรียนเก่ง ซึ่งมันก็ลำบากใจเรา แต่ทำยังไงเราถึงจะตอบโจทย์ทั้งสองโจทย์ได้พร้อมกัน เพราะว่าครูอยากให้เด็กได้กระบวนการทางปัญญา ในขณะเดียวกันผู้ปกครองก็อยากให้ลูกสอบได้ โดยกระบวนการทางปัญญาก็อาจจะได้กระเป๋ไว้ก่อน ตัวนี้ก็จะเป็คำถามที่เราต้องขบคิดว่าเราแก้ไขความยากและความขัดแย้งระหว่างสองเส้นทางนี้อย่างไร คุณครูขนิษฐา พอมิคำตอบมัยคะว่าสิ่งที่เราจะทำ ต้องประสานความต้องการของทั้งสองส่วน เพราะเรารู้ว่าในฐานะนักการศึกษา ทักษะที่ยั่งยืน คือทักษะที่เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ในที่สุดปลายทางของความรู้ ออกสู่สังคม แต่ในขณะเดียวกันคนอื่นก็ไม่ได้เห็นชอบกับเราสักเท่าไร ทั้งครูที่อยู่นอกแกนนำทั้ง 12 คนระยะแรกเริ่มทั้งตัวผู้ปกครองที่เรามีอุปสรรคในการสร้างความเข้าใจ เราจะผ่านมันไปได้ยังไงคะ

ครูขนิษฐา อาษาขำนาญ

จริงๆแล้วตัวตนของคุณครูอาจจะไกลจากคำถามที่ครูใหม่ได้ถามนิดนึงนะค่ะ เพราะว่าป็นครูที่สอนเด็กเล็ก (ป.2) แต่ถ้าเป็นครูไพอเพราะที่สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อาจจะเจอประเด็นที่ผู้ปกครองมีความคาดหวัง ตามที่ท่านผอ. ได้เรียนไปว่าเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดที่คาดหวังกับผล O-NET และการเรียนต่อของนักเรียน จากวิดิอาร์เมื่อซักครู่ คุณครูก็พยายามนั่งนึกคำตอบว่าจะเชื่อมโยงให้เห็นยังไง มันจะมีอยู่ตอนหนึ่งนะค่ะ ที่เห็นผู้ปกครองมีส่วนร่วมซึ่งอันนั้นอาจจะเป็ผลผลิตของคุณครูเอง เพราะว่าเริ่มสอนนักเรียนชุดนั้นตั้งแต่ปีแรก (2553) สอนเรื่องดินสอมันหายไปยังง อยากรู้ให้เห็นว่าทำไมถึงต้องเชื่อมโยงให้ผู้ปกครองได้เชื่อว่ากระบวนการ วิธีคิด เครื่องมือ หรือ PBL ของเราที่ให้นักเรียนเรียนไปนั้นเป็สิ่งที่นักเรียนนำไปใช้จริงๆ ซึ่งเราก็ก็นึกได้รับการยืนยันจากผู้ปกครองตอนที่ทีมงานลงไปเก็บรายละเอียด และนักเรียนบางส่วนก็เป็นักเรียนที่จบการศึกษาชั้นปีที่ 6 ไปแล้ว ที่สะท้อนให้

เห็นความคิดของผู้ปกครองว่ามีความมั่นใจ เชื่อมั่นในกระบวนการ หรือวิธีการที่เราให้นักเรียนไป คุณครูได้เฝ้ามองนักเรียนของเราที่ผ่านกระบวนการไปแล้ว 1 ปี เมื่อเขาได้เรียนโครงการในชั้นถัดๆไป เขาก็จะค้นพบตัวเอง มีทักษะการทำงานเป็นทีมบนความหลากหลายของแต่ละคน มีทักษะการแก้ปัญหา ความมั่นใจ ซึ่งจะตอบทักษะในอนาคตที่เราต้องการ บางเรื่องของคุณครูเพราะเกี่ยวกับสุขภาพ เศรษฐกิจ ซึ่งมันนำไปใช้ได้จริง แต่ก็ไม่ได้ทิ้งทักษะการคิด อ่าน วิเคราะห์ เขียน ซึ่งครูกล้ายืนยันด้วยนักเรียนในวิดีโอที่มาสะท้อนว่า เมื่อจบ ป.6 ไปแล้ว เขาได้นำกระบวนการวิธีคิดของเขาไปใช้ในการทำงานกลุ่ม สามารถจัดการเวลาให้ตัวเอง สามารถวิเคราะห์ ตัดสินเลือกลงชุมชนต่างๆได้ มีทักษะการมองไปข้างหน้า และอีกหนึ่งคนที่เป็นผู้หญิง เราได้เห็นความรับผิดชอบ สามารถดูแลตัวเองได้ โดยที่ผู้ปกครองก็ไว้วางใจ

ครูวิมลศรี สุขิลวรรณ

ที่ตั้งใจถามเรื่องนี้กับคุณครูระดับประถม ก็เพราะว่าจริงๆแล้ว จุดเริ่มต้นที่ถูกต้อง จะต้องปลูกตั้งแต่เล็ก เพราะว่าทักษะการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ต้องสั่งสม ฝึกปรือ จนกระทั่งเข้าเนื้อเข้าตัว แล้วก็ป็นเนื้อเป็นตัวของเขาจริงๆ และคุณครูประถมกล้ายืนยันว่า ถ้าได้ฝึกแบบนี้ไป 6 ปี รับรองเลยว่าเด็กเรียนเป็น และไม่ว่าเขาจะเข้าไปเรียนต่อที่ไหนก็จะสำเร็จ และเมื่อซักครูทีคุณครูขนิษฐาพูดถึง ได้พาเด็กไปถึงคุณครูเรฟ เอสควิท (Rafe Esquith) ว่าจริงๆแล้วมีเด็กจำนวนมากสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ แต่ก็มีเด็กจำนวนมากเช่นกันที่ไม่สามารถเรียนได้จนจบ เพราะขาดทักษะชีวิตที่คุณครูพูดมา อันนี้เราก็อยากจะบอกไว้ในเวทีแห่งนี้เลยว่า จุดเริ่มต้นและการตั้งต้นที่ถูกต้อง ต้องเริ่มตั้งแต่วันแรกที่เด็กมาถึงโรงเรียน ยิ่งเล็กลงไปเท่าไรได้ก็ยิ่งดี